

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЗАХОДІВ КОМПЕНСАЦІЇ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ**

Горбачова І. М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

У статті висвітлюються питання необхідності забезпечення державного відшкодування завданої злочином шкоди. Висловлюються пропозиції щодо вдосконалення механізму здійснення державою відшкодування потерпілому завданої злочином шкоди, який має забезпечити компенсацію у випадках, коли порушник не виявлений правоохоронними органами, неплатоспроможний, або необхідно здійснити виплату до винесення вироку суду.

Ключові слова: компенсація, матеріальна шкода, моральна шкода, потерпілий від злочину, кримінальна відповідальність, реституція, злочин.

Постановка проблеми. Відповідно до Конституції України держава гарантує права та свободи людини, і зокрема, захист жертв злочинів, права яких було порушено, забезпечення відшкодування завданої їм матеріальної і моральної шкоди. Однак положення потерпілого в Україні не забезпечує повною мірою право на відшкодування шкоди: злочинці та їх родичі залякують жертву, примушуючи відмовитися від вимог з відшкодування шкоди; а закріплені в кримінально-процесуальному та цивільному праві настанови з цього питання не завжди дають можливість реалізувати право на справедливу компенсацію. Сучасна концепція кримінально-правового реагування на злочин в Україні в якості головного завдання вбачає покарання особи, яка вчинила злочин, і залишаються незабезпеченими права та законні інтереси потерпілого від злочину.

Сучасна світова практика у протидії злочинності виходить з необхідності забезпечити кару та превенцію (покарання), безпеку суспільства від злочинних посягань на майбутнє (заходи безпеки), відновлення порушених прав (реституція) та компенсацію спричиненої шкоди.

Загальна декларація прав людини 1948 р. закріплює право людини на ефективне правовідновлення компетентними національними судами у випадку порушення основних прав людини (ст. 8) [1, с. 21]. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. в ст. 50 передбачає право людини на справедливу компенсацію за допомогою втручання держави [2, с. 115].

На міжнародному рівні вперше питання реституції та компенсації було порушено в 1975 р. на V конгресі ООН з попередження злочинності та поведженню з правопорушниками, де було звернено увагу на те, що символічне відшкодування шкоди навряд чи спроможне хоча б частково відшкодувати завдані страждання. Європейська конвенція про відшкодування шкоди жертвам насильницьких злочинів 1983 р.

(ст. 2) передбачила право на державну компенсацію (як виключну у випадку, коли відсутні інші джерела для компенсації) для осіб, яким було спричинено фізичну шкоду внаслідок злочину, та родичам загиблих від злочину [3]. Декларація ООН основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою 1985 р. закріпила право жертв, їх сімей та утриманців, на справедливую реституцію з боку правопорушника або третіх осіб шляхом повернення власності або сплати за спричинену шкоду, відшкодування збитків, завданих злочином, надання послуг і відновлення в правах. Стаття 9 вказаної Декларації рекомендує країнам розглянути можливість включення реституції в якості одної з міри покарання у кримінальних справах на додаток до інших кримінальних санкцій [4, с. 69]. Також уточнюється необхідність застосовувати державні заходи для надання фінансової компенсації у випадках, коли неможливо отримати компенсацію в повному обсязі від правопорушників або з інших джерел при вчиненні тяжких та особливо тяжких насильницьких злочинів. У таких випадках рекомендується сприяти створенню та укріпленню національних фондів для надання компенсації жертвам.

Аналіз кримінального законодавства та правозастосовної практики України з точки зору їх відповідності вищенаведеним міжнародним стандартам свідчить про необхідність посилення захисту прав та інтересів потерпілих від злочинів. За статистичними даними, кількість осіб, потерпілих від злочинів, і розміри заподіяної їм фізичної, майнової та моральної шкоди з кожним роком збільшуються [5]. За даними Державної судової адміністрації у 2008 р. від злочинів потерпіло 113,6 тис. осіб, загальна сума матеріальних збитків та моральної шкоди склала 4,8 млрд. грн. (з них 122 млн. внаслідок вчинення злочинів проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканності). У 2009р. – 115,3 тис. осіб, загальна сума шкоди складала – 2 545 млн. грн. (з них 1588 млн. – злочинів проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканності). В 2010 році – загальна кількість потерпілих 131 тис. осіб, яким спричинено шкоду на загальну суму 1 млрд. грн. (з них проти життя, здоров'я, честі та гідності – 148 млн. грн.). В 2011 році – загальна кількість потерпілих 134 складала тис. осіб, яким завдано шкоду на загальну суму 3652 млн. грн. (проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканності – на суму 102 млн. грн.). У 2012 році – 126 тис. потерпілих, яким спричинено шкоду на загальну суму 2569 млн. грн. (проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканності – на суму 105 млн. грн. В першій половині 2013 року – загальна кількість потерпілих – 22 тис. осіб, на загальну суму 1457 млн. грн. (злочини проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканності – на суму 38 млн. грн.).

Отже, кількість потерпілих (офіційно визнаних) зростає приблизно на 2 тисячі осіб на рік. При цьому на одну особу в середньому сума збитків від насильницьких злочинів, яка була задоволена судом у вказаний період, складає від 6 до 10 тис. грн., і одночасно від злочинів проти власності – від 8 до 15 тис. грн. Слід звернути увагу на те, що це дані щодо задоволених судом вимог, що не означає їх обов'язкове отримання потерпілим. Лише в 30 відсотків випадків матеріальна шкода була відшкодована повністю, в 11% – частково, і в більше ніж 60% випадків не відшкодовувалася зовсім. Така незабезпеченість заходів компенсації в Україні обумовлена в першу чергу тим, що органи досудового слідства не завжди з'ясовують у повному обсязі суми

позовних вимог та обґрунтованість останніх [7, с. 8]. У переважній більшості справ слідчі обмежуються формальним винесенням постанови про накладення арешту на майно підозрюваного, обвинуваченого та приєднанням до справи протоколу про відсутність майна у таких осіб. Органи досудового слідства більше уваги приділяють додержанню прав підозрюваних та обвинувачених, що пояснюється передусім тим, що недодержання прав підозрюваного та обвинуваченого, є істотним порушенням вимог КПК, яке тягне скасування вироку. У той же час незабезпечення прав потерпілого лише в окремих випадках розцінюється судом як істотне порушення, яке перешкоджає постановленню законного й обґрунтованого вироку. Ще у Концепції забезпечення захисту законних прав та інтересів осіб, які потерпіли від злочинів 2004 р. зазначалося, що існує проблема захисту законних прав та інтересів потерпілих від злочинів, ефективного поновлення їх прав, своєчасного відшкодування шкоди.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз останніх досліджень дає підстави стверджувати, що актуальні питання компенсаційної функції кримінальної відповідальності досліджувались в роботах Олександрова С. А., Бажанова С. В., Власенко І. А., Голованової Н. А., Гальперіна І. М., Гошовського М. І., Грищука О. В., Землюкова С. В. Зінатуліна З. З., Зер Х., Козаченко О. В., Мандріченко Ж. В., Хавронюка М. І. та ін. Однак неоднозначні законодавчі пропозиції щодо регламентації заходів компенсації в кримінальному праві України (3 відхилених законопроектів) обумовлюють доцільність звернення до кримінально-правових аспектів цієї проблематики. Отже, *метою даної статті* є формулювання позиції щодо регламентації державної компенсації в кримінальному праві України.

Вклад основного матеріалу дослідження. Досвід застосування заходів реституції та компенсації в кримінальному праві зарубіжних країн розкриває концепцію формування компенсаційних заходів, що дозволяє виробити певну схему таких заходів у вітчизняному праві. Питання про порядок і умови компенсації у Великобританії і США регулюється різним законодавчими актами. В цих країнах передбачено, що держава в кожному конкретному випадку гарантує компенсаційні виплати потерпілому, незалежно від факту засудження винної особи (і охоплює витрати: на консультацію; медичну допомогу; на відшкодування тимчасової втрати заробітку). Грошові кошти, якими компенсується шкода жертві, держава виділяє зі спеціальних не бюджетних фондів (наприклад, структурний підрозділ Міністерства фінансів США). Засоби Фонду накопичуються за рахунок штрафів, застав, митних зборів і судових витрат, які стягуються з порушників законів, і надходять не до бюджету, як скажімо, в нашій державі, а на рахунок фонду допомоги жертвам. Також передбачено примусову реституцію.

Згідно з положеннями країн континентальної та скандинавської правової сім'ї, компенсація спричиненої злочином шкоди може бути здійснено через відповідні спеціальні комісії та фонди. Тобто в країнах закони передбачають, окрім безпосередньої компенсації (від злочинця – потерпілому), в тому числі і компенсацію шкоди державою – у разі вчинення насильницьких злочинів. Це дозволяє забезпечити компенсацію заподіяної шкоди і в тих випадках, коли винний неплатоспроможний, не виявлений, або коли необхідна термінова компенсація до закінчення судового розгляду справи. Основні положення відносно підстав та порядку здійснення компенсації

та реституції відображено в кримінальних кодексах, але в більшості з країн прийнято спеціальні закони, що уточнюють та розвивають положення кримінального законодавства в цьому питанні. В дусі Декларації 1985 р. в багатьох країнах світової спільноти (Франція, ФРН, Італія, Іспанія, Сан-Марино, Голландія, Австрія, Швеція, Польща, Болгарія та ін.) прийнято спеціальні закони про захист прав потерпілих, створено національні служби і фонди допомоги жертвам злочинів. Більшість з цих країн розрізняють реституцію (повернення майна), компенсацію потерпілому від злочину, а також компенсацію на користь держави, в рахунок погашення понесених витрат.

У країнах близького зарубіжжя (РФ, Молдові, Білоруській, Литовській Республіках) відсутній регламентований обов'язок держави забезпечити відшкодування шкоди потерпілому.

Відомо декілька засобів відшкодування шкоди, спричиненої злочинцем – компенсація та реституція. Застосування реституції – хоч і не завжди можливе (відсутність предмета при знищенні), однак найбільш бажаний засіб відновлення інтересів [8, с. 309]. Тобто сутність реституції має вираз у натуральному відновленні матеріального стану, порушеного злочинцем, відновлення і приведення блага в первинний стан. Принцип відновлення (реституції) полягає у відшкодуванні шкоди в натурі, або у виплати грошового відшкодування [9, с. 118]. Такий засіб відшкодування шкоди може бути забезпечений державою тільки у випадку спричинення шкоди потерпілому власне діями самої держави та її органів, наприклад, при прийнятті незаконного рішення (в такому випадку реституція буде полягати у відновленні порушених прав шляхом відміни незаконного рішення). В інших випадках реституція має здійснюватися тільки власними діями винної особи.

Відомий ще один спосіб відшкодування шкоди від злочину: покладення обов'язку відшкодувати спричинену шкоду в грошовому еквіваленті. Право на компенсацію спричиненої злочинцем шкоди є правом матеріальним, і його реалізація є формою захисту порушених майнових та немайнових прав [10, с. 43]. Носієм такого права є потерпілий від злочину, або його близькі родичі у випадку загибелі потерпілого. Основу для реалізації права на компенсацію складає широке коло прав та свобод: право на особисту недоторканість, волю, честь та гідність, статеvu свободу та недоторканість, право на життя, здоров'я, тілесну недоторканість, недоторканість житла, приватного життя ін. [8, с. 308], права власності, інтелектуальних прав та ін.

Статтями 1177 та 1207 ЦК України встановлено, що шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю громадянина внаслідок злочину, а також майнова шкода, завдана майну громадян внаслідок злочину, у разі якщо не встановлено особу, яка вчинила злочин, або якщо ця особа є неплатоспроможною, відшкодовується державою. В Україні ця процедура здійснюється в межах кримінального процесу шляхом подання цивільного позову (компенсація здійснюється тільки потерпілим). І тільки у випадках засудження особи за вчинений злочин. Аналіз норм КК України дозволяє виділити компенсацію в якості заохочувальних норм, як умови звільнення від кримінальної відповідальності або від покарання та його відбування (наприклад, ст.ст. 45, ст. 46, п.п. 2 і 21 ст. 66, п. 4 ч. 2 ст. 105, п. 1 ч. 1 ст. 76, ч. 3 ст. 175, ч. 4 ст. 212, ч. 4 ст. 2121, ч. 4 ст. 289 КК).

Крім того, в сучасному механізмі компенсації шкоди потерпілому від злочину передбачено здійснення такої компенсації державою у випадку, коли саме незакон-

ним діями державних органів особі спричинено шкоду (наприклад, згідно з Законом України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» 1994 р). В інших випадках ані КК України, ані ЦК України, ані спеціальні закони не передбачають державного забезпечення відшкодування потерпілому від злочину шкоди у випадку не виявлення злочинця, його неплатоспроможності. І це незважаючи на те, що Європейська конвенція 1983р. була підписана Україною ще у 2005 році. Хоча з 2006 року тричі до законодавчого органу надходили законопроекти з цього питання, але всі вони були відхилені через відсутність аналізу та недостатню продуманість механізму реалізації компенсаційних заходів.

Так, 25.05.2006 р. було запропоновано проект «Про відшкодування за рахунок держави матеріальної шкоди громадянам, які потерпіли від злочину» № 0907 від (07.06.2007 р. проект відхилено) [11]. За проектом право потерпілого на відшкодування шкоди за рахунок держави повинно було обмежуватися в часі (відшкодування мало здійснюватися через 6 місяців після виникнення у нього в результаті злочину матеріальної шкоди, за умови, що протягом цього часу не встановлено особу, яка вчинила злочин, не пред'явлено звинувачення, або немає даних про належне такій особі майно, за рахунок якого мало бути відшкодовано шкоду). Крім того, встановлювався мінімальний розмір завданої шкоди (життю або здоров'ю), яка підлягала державному відшкодуванню – перевищує 5-кратний мінімальний розмір заробітної плати, але не більше 100 мінімальних розмірів заробітної плати (тобто приблизно в межах від 1.000 грн. до 30.000 грн. на одного потерпілого). Не передбачалось розповсюдження дії закону на випадки визнання правопорушника неплатоспроможним, спричинення майнової шкоди фізичній особі, відшкодування моральної шкоди.

Передбачалось, що відшкодування шкоди громадянину буде здійснюватися за рахунок коштів Державного бюджету зі спеціального Фонду потерпілого в Україні (який мав утворюватися за рахунок частини доходів Держбюджету від сплати держмита та інших надходжень, які пов'язані з діяльністю судів та правоохоронних органів (в розмірі не менше 10 млн. грн. на рік).

27.10.2010 р. було внесено новий проект «Закону про відшкодування за рахунок держави матеріальної шкоди фізичним особам, які потерпіли від злочину» № 7303 (відхилено 05.04.2011 р.) [12]. Відшкодування шкоди потерпілому за рахунок держави ним визначалося одним з видів соціальної допомоги. Сфера дії цього законопроекту також суттєвим чином обмежувалася порівняно з ЦК України. Так, відшкодуванню за рахунок держави мала підлягати тільки реальна шкода, і не підлягала моральна шкода. Проект встановлював велику кількість формалізованих обов'язкових умов державного відшкодування потерпілому шкоди: 1) вчинення злочину, внаслідок якого завдано шкоди здоров'ю потерпілого (а саме: як наслідок, смерть – близьким родичам, тяжкі тілесні ушкодження, зараження ВІЛ, тяжкі наслідки через незаконну трансплантацію), 2) право на звернення про таку компенсацію виникає не раніше ніж через 6 місяців з дня офіційного визнання особи потерпілою (ст.6); 3) порушення кримінальної справи і визнання особи в порядку КПК потерпілою, визначення розміру завданої матеріальної шкоди; 3) відсутність відомостей про особу, яка вчи-

нила злочин, або відомостей про місце перебування встановленої особи, яка вчинила злочин, або наявність відомостей про неплатоспроможність такої особи; 4) максимальний розмір заподіяної шкоди має бути не більше 1500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (на рівні податкової соціальної пільги) (ст. 5); 5) встановлена судом неможливість повного або часткового відшкодування шкоди потерпілому в установленому порядку за рахунок винної особи (осіб) на момент судового розгляду справи; 6) відсутність протиправних дій потерпілого, що мають ознаки злочину, з якими пов'язується виникнення у нього матеріальної шкоди. Концепцією проекту Закону передбачалася бюрократично ускладнена процедура реалізації права потерпілого на відшкодування шкоди за рахунок держави.

Відшкодування потерпілому шкоди мало здійснюватися за рахунок коштів Державного бюджету України із спеціального Фонду компенсації шкоди в Україні, порядок формування якого передбачався аналогічний, як за попереднім проектом (але в розмірі, еквівалентному не менше 2 млн. євро на рік). Крім того, передбачалося, що держава відшкодує витрати на відшкодування потерпілим шкоди шляхом регресної вимоги до особи, злочином якої завдано шкоди.

14.02.2011 р. на розгляд було внесено проект Закону про відшкодування фізичній особі (інвестору) майнової шкоди, завданої внаслідок злочину, вчинення якого пов'язане з інвестуванням будівництва житла №8106 (відкликано 12.12.2012 р.). Згідно з проектом, умовами, за яких державою відшкодовується майнова шкода, є: наявність майнової шкоди, яка полягає в неотриманні фізичною особою (інвестором) у власність об'єкта інвестування (житла); неплатоспроможність (неспроможність виконати зобов'язання щодо відшкодування майнової шкоди, завданої фізичній особі (інвестору) особи, яка вчинила злочин щодо боржника. Сфера дії цього проекту надто вузька та обмежена.

Висновки. З вищевикладеного необхідно зробити висновок, що держава повинна забезпечити безпеку кожного члена суспільства, а якщо її органи не в змозі попередити злочин, відшкодування спричиненої злочином шкоди має стати завданням держави. При цьому держава має відшкодувати матеріальну шкоду, завдану злочином, незалежно від того, спричинено цю шкоду здоров'ю, життю, честі чи гідності особи (тобто, насильницький злочин). Крім того, слід передбачити можливість своєчасної або дострокової компенсації, тобто до винесення обвинувального вироку суду, чи до розшуку особи, яка вчинила злочин, коли потерпілий гостро потребує в матеріальній допомозі для термінового лікування. Державна компенсація має відбуватися у випадках, коли відсутні відомості про особу, яка вчинила злочин, або її місце перебування, або встановлено факт неплатоспроможності такої особи. Виплата матеріальної допомоги має виключатися, якщо особа, якій спричинена шкода, уклала угоду страхування життя та здоров'я, майна, та отримує страхову премію, або особа своїми діями сприяла вчиненню злочину. В такому випадку відшкодування винним може здійснюватися на користь Державного фонду компенсації потерпілим. Виконання таких вимог є обов'язком України в світлі приєднання у 2005 р. до Європейської конвенції 1983 р., який може бути реалізовано шляхом прийняття спеціального закону.

Створення Державного фонду компенсації потерпілим від злочину підвищить ефективність інституту компенсації. Формування такого Фонду має здійснюватися

за рахунок застосування штрафних санкцій до засуджених, регресних компенсацій з засуджених, за рахунок засобів, отриманих державою від майна, конфіскованого в порядку ст. 59 КК, а також майна, що підлягає спеціальній конфіскації за нормами Особливої частини КК України.

Список літератури:

1. Загальна Декларація прав та свобод людини від 10.12.1948 р. // Права людини: Міжнародні договори України, декларації, документи. – К. : Юрінформ, 1992. – 167с.
2. Володина М. И. Проблемы возмещения причиненного преступлением имущественного вреда / М. И. Володина // Вопросы права в третьем тысячелетии : материалы меж вуз. научно-практич. конференции вузов МВД Республики Беларусь и России. – Минск, Брянск : БФ МосУ МВД России, 2003. – С. 113-117.
3. Європейська конвенція щодо відшкодування збитку жертвам насильницьких злочинів : міжнародний документ від 24.11.1983 // Режим доступу. – [Електронний ресурс] : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_319.
4. Декларация основных принципов правосудия для жертв преступлений и злоупотребления властью : международный документ от 29.11.1985. – М. : «Международные отношения», 1989 г. – 198 с.
5. Судова статистика за період 2008 р. – I півріччя 2013 р. // Режим доступу. – [Електронний ресурс] : http://court.gov.ua/sudova_statystyka/.
6. Буряковская Т. Для украинской Фемиды преступник интереснее, чем потерпевший / Т. Буряковская. – Режим доступу. – [Електронний ресурс] : <http://lenta.com.ua/571900.html>.
7. Практика застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів // Вісник Верховного Суду України. – 2004. – № 8. – С. 6-10.
8. Шаповалова Л. И. Возмещение потерпевшему вреда, причиненного преступлением, как способ обеспечения его прав и законных интересов / Л. И. Шаповалова // Конституційні гарантії захисту людини в сфері правоохоронної діяльності : матеріали наук.-практич. конференції. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський юридичний інститут МВС України, 1999. – С. 307-310.
9. Зинатуллин З. З. Уголовно правовая реституция как форма возмещения причиненного преступлением материального ущерба / З. З. Зинатуллин // Правоведение. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1972. – № 2. – С. 115-121.
10. Лакеев А. А. Материальное возмещение вреда и помощь жертвам преступлений: проблемы, зарубежный опыт / А. А. Лакеев // Проблемы уголовной ответственности и наказания в условиях формирования правового государства. – Рязань, 1994. – С. 40-48.
11. Про відшкодування за рахунок держави матеріальної шкоди громадянам, які потерпіли від злочину : Проект Закону України від 25.05.2006 № 0907 // Режим доступу. – [Електронний ресурс] : http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc2.
12. Про відшкодування за рахунок держави матеріальної шкоди фізичним особам, які потерпіли від злочину : Проект Закону України від 27.10.2010 № 7303 // Режим доступу. – [Електронний ресурс] : http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc2.
13. Про відшкодування фізичній особі (інвестору) майнової шкоди, завданої внаслідок злочину, вчинення якого пов'язане з інвестуванням будівництва житла : Проект Закону України від 14.02.2011 № 8106 // Режим доступу. – [Електронний ресурс] : http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc2.

Горбачева І. М. Современное состояние и перспективы развития мер компенсации в уголовном праве Украины / И. М. Горбачева // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2013. – Т. 26 (65). № 2-1. – Ч. 2. – С. 164-172.

В статті освещаются вопросы необходимости обеспечения государственного возмещения причиненного преступлением вреда. Высказываются предложения относительно совершенствования механизма осуществления государством возмещения потерпевшему причиненного преступлением вреда, который должен обеспечить компенсацию в случаях, если нарушитель не выявлен, неплатежеспособен, или необходимо осуществить компенсацию до вынесения приговора суда.

Ключевые слова: компенсация, материальный вред, моральный вред, потерпевший, уголовная ответственность, реституция, преступление.

**CURRENT STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT
OF COMPENSATION MEASURES IN THE CRIMINAL LAW OF UKRAINE**

Gorbachova I. M.

National University «Odessa academy of law», Odessa, Ukraine

The world practice in counteraction crime proceeds from the necessity to ensure penalty, security of society from the offence on the future (security measures), redress (restitution), and compensation of the caused harm. In the international compact directions to apply the measures of the state to provide compensation to the victim at committing serious and especially serious violent crimes. So victims of crime can receive compensation from State funds for personal injury caused by a crime. In such cases it is recommended to facilitate the establishment of national funds for compensation to victims.

In Ukraine there is a problem of protection of rights and interests of victims of crimes effectively restore their rights, timely redress. The duty of the state is to ensure the safety of every member of society, and if its bodies are not able to prevent crime damages that should be the task of the state to compensate injury.

The state must compensate the material damage caused by the crime in case of committing a violent crime. Compensatory payment on the side of the State is guaranteed in accordance to this Law in the case, when as a result of an intentional violent crime: results in the injury of health, results in death. In accordance with this Law the victim has the right to receiving compensatory payment in relation to: 1) loss of wages or income during the temporary period of inability to work; 2) expenses for medical treatment, hospitalization, repair to glasses, contact lenses, prostheses, apparatus and other assistive devices, which are used within the organism of a person or are worn on the body and are used to ensure normal life activity, including wheelchairs, crutches, if they are damaged, or they are to be replaced if the given object can not be fixed.

It should be provided for the compensation to conviction of the court, to investigation of the offender, if the victim needs help for urgent treatment. State compensation should be in cases where there is no information about the offender or his place of stay or the fact of insolvency of such person.

The creation of a State Fund for compensation of victims of crime will increase the efficiency of the Institute of compensation. The formation of such a Fund should be formed by use of fines to offenders, a regression of the offenders etc.

Key words: compensation of the material damage, moral damage, the victim of the offense, the criminal responsibility, restitution, crime.

Spisok literary:

1. Zagal'na Deklaracija prav ta svobod ljudyny vid 10.12.1948 r. // Prava ljudyny: Mizhnarodni dogovory Ukrai'ny, deklaracii', dokumenty. – K. : Jurinform, 1992. – 167s.
2. Volodina M. I. Problemy vozmeshhenija prichinennogo prestupleniem imushhestvennogo vreda / M. I. Volodina // Voprosy prava v tret'em tysjacheletii : materialy mezh vuz. nauchno-praktich. konferencii vuzov MVD Respubliki Belarus' i Rossii. – Minsk, Brjansk : BF MosU MVD Rossii, 2003. – S. 113-117.
3. Jevropejs'ka konvencija shhodo vidshkoduvannja zbytku zhertvam nasylnykyh zlochyniv : mizhnarodnyj dokument vid 24.11.1983 // Rezhym dostupu. – [Elektronnyj resurs] : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_319.
4. Deklaracija osnovnyh principov pravosudija dlja zhertv prestuplenij i zloupotrebenija vlast'ju : mezhdunarodnyj dokument ot 29.11.1985. – M. : «Mezhdunarodne otnoshenija», 1989 g. – 198 s.
5. Sudova statystyka za period 2008 r. – I pivrichchja 2013 r. // Rezhym dostupu. – [Elektronnyj resurs] : http://court.gov.ua/sudova_statystyka/.
6. Burjakovskaja T. Dlja ukrainskoj Femidy prestupnik interesnee, chem poterpevsij / T. Burjakovskaja. – Rezhim dostupu. – [Elektronnij resurs] : <http://lenta.com.ua/571900.html>.
7. Praktyka zastosuvannja sudamy zakonodavstva, jakym peredbacheni prava poterpilyh vid zlochyniv // Visnyk Verhovnogo Sudu Ukrai'ny. – 2004. – № 8. – S. 6-10.
8. Shapovalova L. I. Vozmeshhenie poterpevsheму vreda, prichinennogo prestupleniem, kak sposob obespechenija ego prav i zakonnyh interesov / L. I. Shapovalova // Konstitucijni garantii zahistu ljudini v sferi pravoohoronnoï dijalnosti : materialy nauk.-praktich. konferencii. – Dnipropetrovs'k : Dnipropetrovs'kij juridichnij institut MVS Ukraïni, 1999. – S. 307-310.
9. Zinatullin Z. Z. Ugolovno pravovaja restitucija kak forma vozmeshhenija prichinennogo prestupleniem material'nogo ushherba / Z. Z. Zinatullin // Pravovedenie. – L. : Izd-vo Leningr. un-ta, 1972. – № 2. – S. 115-121.

10. Lakeev A. A. Material'noe vozmeshhenie vreda i pomoshh' zhertvam prestuplenij: problemy, zarubezhnyj opyt / A. A. Lakeev // Problemy ugolovnoj otvetstvennosti i nakazaniya v uslovijah formirovaniya pravovogo gosudarstva. – Rjazan', 1994. – S. 40-48.

11. Pro vidshkoduвання za rahunok derzhavy material'noi' shkody gromadjanam, jaki poterpily vid zlochynu : Proekt Zakonu Ukrai'ny vid 25.05.2006 № 0907 // Rezhym dostupu. – [Elektronnyj resurs] : http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc2.

12. Pro vidshkoduвання za rahunok derzhavy material'noi' shkody fizychnym osobam, jaki poterpily vid zlochynu : Proekt Zakonu Ukrai'ny vid 27.10.2010 № 7303 // Rezhym dostupu. – [Elektronnyj resurs] : http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc2.

13. Pro vidshkoduвання fizychnij osobi (investoru) majnovoï' shkody, zavdanoi' vnaslidok zlochynu, vchynennja jakogo pov'jazane z investuvannjam budivnytva zhytla : Proekt Zakonu Ukrai'ny vid 14.02.2011 № 8106 // Rezhym dostupu. – [Elektronnyj resurs] : http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc2.